

MILLIY HUNARMANDCHILIKNI RIVOJLANTIRISH BOSQICHLARI VA ISLOHOTLAR

Egamberdiyeva Nafosat

**“O'zbekistonning eng yangi tarixi masalalarini muvofiqlashtiruvchi metodik
markaz” tayanch doktoranti**

Annotatsiya: Mazkur maqolada O‘zbekistonda milliy hunarmandchilikni rivojlantirish bosqichlari va amalga oshirilayotgan islohotlar yoritilgan. Hunarmandchilikning tarixiy ildizlari, uning mustaqillik davridan keyingi rivoji hamda sohani qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha davlat tomonidan amalga oshirilgan chora-tadbirlar tahlil qilinadi. Xalqaro hunarmandchilik festivallari, innovatsiyalar va turizm bilan uyg‘unlashgan loyihalar misolida milliy hunarmandchilikning bugungi kundagi ahamiyati ko‘rsatib berilgan. Yosh avlodni hunarmandchilikka jalb qilish va ustoz-shogird an‘anasi orqali bu sohani kelajakda rivojlantirish istiqbollari ham ko‘rib chiqilgan. Maqola hunarmandchilikning milliy madaniyat va iqtisodiyotdagi o‘rnini kengroq anglashga yo‘naltirilgan.

Kalit so‘zlar: milliy hunarmandchilik, islohotlar, tarixiy rivojlanish, ustoz-shogird an‘anasi, xalq amaliy san‘ati, hunarmandlar uyushmasi, innovatsion texnologiyalar, xalqaro festivallar.

Milliy hunarmandchilik har bir xalqning madaniyati, tarixi va urf-odatlarining ajralmas qismi bo‘lib, asrlar davomida shakllangan va rivojlanib kelgan boy merosdir. Hunarmandchilik nafaqat moddiy boylik yaratish vositasi, balki xalqning milliy o‘ziga xosligini saqlash va avlodlar o‘rtasida ma‘naviy rishtalarni mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda milliy hunarmandchilikni rivojlantirish jarayonlari ko‘plab mamlakatlarda davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylangan bo‘lib, O‘zbekiston ham bu borada sezilarli yutuqlarga erishib kelmoqda. O‘zbekiston hududida hunarmandchilikning ilk belgilari qadimgi davrlarga borib taqaladi. Arxeologik tadqiqotlar natijasida topilgan buyumlar bu yurtlarda kulolchilik, zargarlik, yog‘och o‘ymakorligi, to‘quvchilik va boshqa sohalar rivojlanganidan dalolat beradi. Ayniqsa, Buyuk ipak yo‘li davrida O‘zbekiston shaharlarida hunarmandchilik gullab-yashnagan. Bu davrda Samarqand, Buxoro, Xiva va Qo‘qon kabi shaharlarda o‘ziga xos hunarmandlik maktablari shakllangan. Hunarmandlar nafaqat o‘z mahalliy bozorlarini, balki xalqaro savdo orqali boshqa mamlakatlarni ham o‘z mahsulotlari bilan ta‘minlaganlar.

O'tgan asrning 20-asr boshlariga kelib, hunarmandchilikning rivojlanishi murakkab davrni boshdan kechirdi. Sovet davrida hunarmandchilik asosan davlat nazorati ostida bo'lib, ko'plab sohalar an'anaviy shaklda emas, zavod va fabrika usulida rivojlandi. Biroq bu jarayon hunarmandchilikning qator tarmoqlarini zaiflashtirib, ba'zi qadimiy texnologiyalar va usullarni yo'qotishga olib keldi. Shunga qaramay, mahalliy hunarmandlar o'z san'atini saqlash va avlodlarga yetkazish uchun turli yo'llarni izlab topdilar. Shu tariqa, xalq amaliy san'ati ko'rinishida ayrim an'ana va texnologiyalar davom ettirildi. Mustaqillik yillarida milliy hunarmandchilikni rivojlantirish masalasi davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biriga aylandi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tashabbusi bilan so'nggi yillarda ushbu sohani rivojlantirishga qaratilgan qator chora-tadbirlar amalga oshirildi. Xususan, 2017-yilda Hunarmandlar uyushmasi tashkil etilib, hunarmandlarga keng imkoniyatlar yaratildi. Ushbu tashkilot milliy hunarmandchilikni tiklash, rivojlantirish va xalqaro miqyosda targ'ib qilishda muhim o'rin egalladi. Hunarmandlar uchun imtiyozli kreditlar ajratilishi, soliqlardan ozod qilish va ularning mahsulotlarini eksport qilishda qulay sharoitlar yaratish bu sohaga yangicha ruh bag'ishladi.

Shuningdek, milliy hunarmandchilikni rivojlantirish bo'yicha qabul qilingan davlat dasturlari va islohotlar hunarmandlarning ijtimoiy himoyasini kuchaytirish, ular uchun maxsus ko'rgazma va yarmarkalar tashkil qilishga qaratilgan. Har yili Buxoroda xalqaro "Ipak va ziravorlar" festivali, Qo'qonda esa "Xalqaro hunarmandchilik festivali" o'tkazilishi hunarmandlarning nafaqat mahalliy, balki xalqaro maydondagi nufuzini oshirishda muhim omil bo'lmoqda. Bu kabi tadbirlar orqali nafaqat turli davlatlarning hunarmandlari tajriba almashmoqda, balki milliy hunarmandchilikni dunyo bo'ylab targ'ib qilish imkoniyati ham yaratilmoqda. Hunarmandchilikning ayrim sohalarida qadimiy an'analar zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashmoqda. Misol uchun, zargarlik mahsulotlarini yaratishda 3D texnologiyalarni qo'llash yoki to'quv mahsulotlarini ishlab chiqarishda innovatsion usullardan foydalanish ushbu mahsulotlarning sifatini oshirish va raqobatbardoshligini ta'minlashga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, hunarmandlarning mehnatini qadrlash va ularni xalqaro miqyosda rag'batlantirish maqsadida milliy mahsulotlarga "Made in Uzbekistan" yorlig'ini berish amaliyoti keng joriy etilmoqda.

Milliy hunarmandchilikni rivojlantirish islohotlarining yana bir muhim yo'nalishi bu – yosh avlodni ushbu sohaga qiziqtirish va ularni hunarmandchilik sir-asrorlariga o'rgatishdir. Xususan, maxsus hunarmandchilik maktablari va o'quv markazlarining tashkil etilishi, ustoz-shogird an'anasini qayta tiklash bo'yicha qabul

qilingan dasturlar kelajak avlodning hunarmandchilik sohasida yetuk mutaxassis bo'lishiga xizmat qilmoqda. Bugungi kunda o'zbek xalq amaliy san'ati bo'yicha xalqaro mukofotlarga sazovor bo'layotgan yosh hunarmandlarning ko'plab muvaffaqiyatlari ushbu islohotlarning samaradorligini isbotlamoqda. Milliy hunarmandchilikni rivojlantirish jarayonida turizm ham muhim omil sifatida ko'rilmogda. O'zbekistonning tarixiy shaharlari va qadimiy obidalarini turistlarni jalb etishda katta rol o'ynasa, mahalliy hunarmandchilik mahsulotlari ularga milliy madaniyat va an'analarning yorqin namunasi sifatida taqdim etilmogda. Bu borada suvenir mahsulotlari ishlab chiqarishni kengaytirish va hunarmandchilikni turizm bilan integratsiya qilish iqtisodiy jihatdan ham samarali hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, milliy hunarmandchilikni rivojlantirish bosqichlari va islohotlar O'zbekistonning milliy madaniyatini saqlash va rivojlantirishda asosiy yo'nalishlardan biriga aylangan. Bu soha faqatgina iqtisodiy daromad manbai emas, balki xalqning ma'naviy boyligini ko'rsatib beruvchi, uni dunyoga tanituvchi muhim omildir. Kelgusida amalga oshiriladigan chora-tadbirlar bu sohani yanada rivojlantirishga xizmat qiladi va O'zbekistonning xalqaro maydondagi mavqegini mustahkamlashda o'z hissasini qo'shadi. Shu sababli, milliy hunarmandchilik nafaqat bugungi kun uchun, balki kelajak avlodlar uchun ham bebaho boylik hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov, I. A. (1993). O'zbekistonning o'z istiqbol va taraqqiyot yo'li. Toshkent: O'zbekiston.
2. Mirziyoyev, Sh. M. (2018). Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lmog'i lozim. Toshkent: O'zbekiston.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2017). Hunarmandchilikni rivojlantirish va hunarmandlarni qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida [Farmon]. Prezident matbuot xizmati.
4. Hasanov, R. (2020). O'zbek xalq amaliy san'ati: Rivojlanish bosqichlari va bugungi kundagi dolzarb masalalar. O'zbekiston madaniy merosi jurnali, 15(2), 45–58.